

חלקים; מצות תש לרם חמש סלעים לשבט הכהונה, והריזה כפריעת חוב לכהנים, מלבד זאת יש גם מצות פדיה, הלכך לענין פריעת החוב כבר זכה האב הכהן, כאילו כבר הגיע ליד כהן, ומה שנשאר עליו הוא רק החלק השני שבמצוה – פדיית הקדושה – ולכן כאשר מת האב אין הבן חייב אלא במצוה זו, ולצורך זה די בהפרשה של חמש סלעים לפדות ולסלק ממנו דין בכורה. ובשו"ת משיב דבר (ח"ב פה. וכן שם בסי' פו ובח"ה נב) נקט שמצות פדיון אינה אלא חוב לכהן, רק צריך שיהא ניכר שהוא נותן לכהן משום מצות פדיון, וכשנוטל לעצמו אין הדבר ניכר אלא אם מפריש ואח"כ נוטלם.

יוצא דופן והבא אחריו – שניהן אינן בכור... קסבר בכור לדבר אחד לא הוי בכור. בשו"ת שבט הלוי (ח"ח רלט) הורה בענין הריון חוץ רחמי, בשחלות או בחצוצרות, שאשה שהפילה אותו וולד שנוצר חוץ לרחם, ואחר כך ילדה זכר דרך הרחם – חייב בפדיון, ואעפ"י שהולד שנתהוה בשחלה או בחצוצרה הגיע לשלב של תחילת ריקום אעפ"כ אינו פוטר את הבא אחריו כיון שהוא מונח במקום העומד להפסיד ההריון, והרי מלכתחילה אינו עומד לריקום גמור שם. וגם אם הוציאוהו דרך הרחם, אינו נחשב 'בכור לרחמים' כיון שלא נתהוה ברחם כלל, והוצאתו דרך הרחם אינה עושה אותו בכור לדבר אחד – הלכך הבא אחריו הריהו בכור גמור.

דף מח

רבי מאיר אומר: אם נתנו עד שלא חלקו – נתנו...! כלומר כדין נתנו, שהרי כל שלא חלקו החוב מוטל על הנכסים ומחוייבים הם ליתן כמבואר בסוגיא. וזהו המשך הדברים: **זאם לאו – פטורין,** הא לא חלקו – חייבים (עפ"י תוס' יו"ט; מים קדושים).

מאי שנא חלקו דאזיל לגבי האי ומדחי ליה דאזיל לגבי האי ומדחי ליה, כי לא חלקו נמי ליזיל לגבי האי ולידחיה וליזיל לגבי האי ולידחיה... **רבא אמר...!** יש מקום לומר שלא הקשו אלא על סברת רבי מאיר, מה טעם לחלק בין חלקו ולא חלקו, אבל לר' יהודה שאמר כבר נשתעבדו נכסים, אפשר שאפילו תוך שלשים נשתעבדו, ובין חלקו בין לא חלקו חייבים. ואכן כן פסק הרמב"ם להלכה (בכורים יא, כ): מת האב אפילו תוך שלשים, אפילו חלקו הנכסים – נותנים בין שניהם חמש סלעים. והטור (יו"ד שה) השיגו, שאין נראה כן בגמרא. אך לפי האמור נתבאר מקור דבריו (עפ"י בית יוסף וב"ח שם).

אמנם לפי 'לשנא בתרא' שבסמוך מבואר שאם מת תוך ל' וחלקו, לא מסתבר כלל לחייב. אלא שהרמב"ם פסק כלשנא קמא שמסתבר טעמו (בית יוסף שם. וכן פסק בשלחנו הערוך. ואולם הב"ח כתב כיון שהיא מחלוקת הפוסקים, אין חייב מספק, הלכך אם מת תוך ל' אפילו לא חלקו – פטורים).

בספר זכר יצחק (סוסי" לה) מובאת דרך אחרת בישוב דברי הרמב"ם, שפסק דלא כסוגיתנו לפי שפוסק כרשב"ג (בשבת קלו), ולדעתו ענין שלשים יום אינו אלא לצורך בירור שאינו נפל, נמצא אם כן שהחוב בעצם מתחיל מיד בלידה אלא שאינו חל בפועל עד שיעברו שלשים, הלכך שעבוד הנכסים חל בזמן חלות סיבת החיוב, היינו הלידה. וסוגיתנו סוברת כדעת חכמים שיום השלשים מהוה את סיבת החיוב. [וכן יש לדייק קצת מרש"י במשנה מט. שפירש הטעם שמת תוך ל' יחזיר משום הנפל הוא (והתוס' שם העירו על כך). ושם

בע"ב יש לדקדק קצת מלשונו (בר"ה ובהנך) שהשעבוד מתחיל בלידת הבן ולא ביום ל'. עוד בבאור דברי הרמב"ם – ע' מהריט"א, תו"ט, יד דוד.

'שני יוסף בן שמעון'. רבי צדוק הכהן זצ"ל בספרו תקנת השבין (עמ' 58–55) האריך לבאר מפני מה נקטו רז"ל בכמה מקומות שם זה כדוגמא – 'יוסף בן שמעון'. ולא נקטו ראובן בן יעקב, כבשאר מקומות שנקטו ראובן שמעון, הראשונים בשבטי ישראל. ורחוק לומר ששם זה היה שכיח ביניהם הרבה, כי כמדומה – כתב – אדרבה, שם זה לא היה מצוי. והראה שהשם 'שמעון' היה מצוי רק בארץ ישראל, ואילו 'יוסף' מצוי באמוראי בבל ולא באמוראי ארץ ישראל.

וכל דברי חז"ל לא באו במקרה ושלא בדקדוק. ואפילו במקום שנקטו למשל המורגל, יש בו טעם נעלם גם כן, וכל שכן במקום שנקטו משל שאינו מורגל'. (כך שיטתו של רבנו הכהן בכל מקום, לדקדק בלשונות חכמים ובשיחתם, להראות נכוחה מעמקי העניינים הטמונים בהם).

מקוצר המקום והדעת לא נביא כאן את כל אריכות דבריו, שהם מכבשונו של עולם (עיקרי הדברים בנויים על דברי רבו, רמ"י מאיביצא זצ"ל). אולם תורף הדברים מבוסס על שני עניינים; –

הענין הראשון: יוסף ושמעון מהווים שני הפכים, [וזהו פשר הדבר ששמעון היה העיקר במכירת יוסף, וגם יוסף בחר לאסור את שמעון בדוקא]. בשבטו של שמעון, היה למראית העין החסרון הגדול שבכל שבטי ישראל, במעשה זמרי ועוד. ובירורו, כלומר הגילוי שחסרון זה אינו אלא למראית העין ואינו חסרון בעצם, נעשה על ידי מידתו של יוסף, שהוא המוגדר ביותר בפגמים אלו שנתגלו בשמעון. והענין השני: הבנים הם המבררים את האבות, ועל ידם נגלים מעמקי לב האבות (ע' רמב"ן נצבים עה"פ פ' אן יש בכ"ם. וע"ע צדקת הצדיק קעב).

ולכן הבירור והתיקון השלם יהיה בבחינת 'יוסף בן שמעון' – היינו הבן יגלה את מעמקי נפש האב, כאשר יהיה הבן בבחינה ההפכית והמנוגדת ביותר.

ועל כן, כיון שזוהו עיקר ענינו של 'בן' – בירור מולידיו, לכך מצאו חז"ל לקרוא לסתם בן, על דרך משל 'יוסף בן שמעון'.

יש להעיר מהתוספתא בקדושין (ב,ב) שהובא 'יוסף' ו'שמעון' בדוגמא לאדם אחד שקרוי בשני שמות, ע"ש. [ובספר אמת ליעקב (קדושין מט:)] באר דברי התוספתא, שנקרא אצל חלק 'יוסף' ואצל אחרים 'שמעון'. ואולם אין הדברים סותרים לנאמר לעיל, כי יש לומר שעל שם האב נקרא 'שמעון', כפי שמצוי בעדות מסוימות, לקרוא לאדם בנוסף לשמו, על שם אבי המשפחה. וע"ע פרי צדיק פ"ה קרח ח.

'מי איכא מידי דלדידיה לא מצי תבע ליה ולערב מצי תבע ליה...'. ע' במובא להלן מט משו"ת אחיעזר. בבאור שורש מחלוקת ר' ירמיה ורבא – באר מהריט"א; האם שעבוד הנכסים הוא מדין ערבות (רבא) או נחשב כקנין במקצת (ר' ירמיה).

[וצריך לומר שגם אם שעבוד הוא כקנין במקצת, לא עדיפה זכות המלוה בנכסים יותר מזכות תביעתו את הערב שהיא קיימת רק לאחר שבא תחילה ללווה, שהרי מבואר בב"ב (קעד.) שדיין שטעה והוריד את הנושה לנכסי הלווה לפני שתבע את הלווה – הריהו טועה בדבר משנה. ומבואר שלא נחלק אדם בדבר זה].
וע' בספר בית ישי (צא,ד) דרך אחרת. וע"ע שערי ישר ה"י.

(ע"ב) 'שני יוסף בן שמעון' שהיו בעיר אחת ולקח אחד מהם שדה מחבירו – בעל חוב גובה ממנו,

דאמר ליה: אי בדידך מסיקנא – מנתא דידך קא שקילנא, ואי בחברך מסיקנא – משתעבדנא לי מקמי דידך. אף על פי שיש לחברו נכסים אחרים, והלא הלכה רווחת שאין גובים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין – יש לומר שהטעם לכך שאין גובים ממשועבדים כשיש בני חורין משום תקנת לקוחות, וזה רק כאשר אין הפסד לבעל-חוב, אבל כאן הלא הבע"ח אינו יכול לפרוע מבני חורין שהרי יכול לדחותו, הלכך יכול לטרוף ממשועבדים (עפ"י מ"ם קדושים).

דף מט

והאמרי נהרדעי: לא כתבינן אדרכתא אמטלטלי...'. ע' במובא בב"ק ע.

הני מילי היכא דכפריה אבל היכא דלא כפריה – כתבינן. הטעם שאין כותבים הרשאה על מטלטלין שכופר בהם – משום 'מחזי כשיקרא'. ואם תאמר, גם כאן נחוש משום 'מחזי כשיקרא' – שהרי אפשר שהבכור שלו לא מת נמצא שאין לו זכות כלשהי במזון הכהן? יש לומר, כיון שבודאי יש אצל הכהן חמש סלעים יתרים, או שלו או של חברו, אין שייך 'מחזי כשיקרא' אם כותב בהרשאה: אם שלי מת אני מרשה את חברי על זה (מים קדושים).

'מאי טעמייהו דרבנן, גמרי חדש חדש ממדבר... ור' עקיבא... הוו להו שני כתובים הבאים כאחד...'. ע' במובא ביוסף דעת זכחים נז; האם שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים אף בגזרה שוה וכדו', אם לאו. וכאן מוכח לכאורה שלדעת ר' עקיבא אין מלמדים. ואולי בשאלה זו נחלקו חכמים ורע"ק (ע"ע מהריט"א ושפ"א כאן; חק נתן זכחים נז).

'אמר רב אשי: הכל מודים לענין אבילות יום שלשים כיום שלפניו ואמר (גרסת הב"ח: דאמר) שמואל הלכה כדברי המיקל באבל'. יש לשאול לשם מה הביא דברי שמואל שהלכה כדברי המיקל באבל, והלא גם לדברי המחמיר, רבי עקיבא, אינו אלא ספק, ובאבלות שהיא מדרבנן הלא יש להקל בספק. ויש לשמוע מכאן שהלכה כדברי המיקל באבל מודאי ולא משום ספק-דרבנן בעלמא, הלכך באבלות אפילו רבי עקיבא מודה שיום שלשים כיום שלפניו בודאי (עפ"י אגרות משה יו"ד ח"א רג).

פירוש דבריו נראה שבספקא דדינא באבלות יש לנקוט כודאי לקולא, הלכך מודה רע"ק לחכמים באבלות שנידון כלפניו ולא כספק. אך זה צ"ב, התינח לענין הלכה במחלוקת, אפשר ליתן כלל שבאבלות ההלכה היא לקולא מודאי, וכשאר כללי פסק שהם ודאיים [כגון רב אחא ורבינא – הלכה כדברי המיקל, משמע מודאי ולא מספק]. אבל לענין שאר ספקות, מה סברה לומר שהוא ודאי ולא ספק כשאר ספקות דרבנן. וצריך לומר לפי דבריו שאין זה מכללי פסק אלא דין הוא באבל להקל בספק, בין בספק בדין בין בספק במציאות.

וזה מתאים למש"כ המנ"ח (רסד, יג) שאפילו באבלות דאורייתא כגון ביום ראשון לדעת הרמב"ם, הלכה כדברי המיקל, שכן יש ללמוד מהאמור בטומאת כהנים שהתורה הקילה בספקות בענין אבלות. וכן נראה לכאורה מהמבואר בשו"ע (יו"ד שצו, ב – מהמרדכי סוף מו"ק) שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת – אינו מתאבל. והטעם הביא הב"י מהמרדכי משום ספק אבלות, הרי שאפילו אבלות יום ראשון שנקט השו"ע דמדאורייתא היא, מקילים בספקה [וכן מפורש בתוך דברי הט"ז שם שבאבלות הולכים להקל יותר מבשאר ספקות דרבנן].

ולולא פירוש האג"מ יש לפרש בפשטות שהביאו דברי שמואל לומר שבאבלות יש להקל בספק [כשאר ספקות דרבנן], הלכך

ג. חלל, בנו של כהן; כשאביו חי – פטור מפדיון, שאעפ"י שהחלל הריהו כור, הלא האב זוכה בפדיונו לעצמו. וכן אם מת האב לאחר שלשים יום – פטור לפדות את עצמו, שכבר זכה האב בפדיונו, וזה יורש את אביו.

וכתב הרא"ש שיפריש חמש סלעים ויפדה א"ע ולא יתן לכהן. ויש חולקים וסוברים שאין צריך הפרשה כלל (ע' מהריט"א).

מת האב קודם שלשים יום ללידתו; רב חסדא אמר: הבן חייב לפדות את עצמו, וכן מסר ר' שמעון יאסיניא מריש לקיש. ואילו רבה בר רב הונא פוטר, כיון שהוא בא מכח מי שפטור – אביו. [ואין זה דומה לבן הנכרי, שחייב בפדיון – לפי שאינו מתייחס לאביו ואינו נידון כבא מכחו – הלכך חייב לפדות עצמו].

עב. א. אשה שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים ונישאה לאחר וילדה בן ואין ידוע אם הוא בנו של הראשון או של האחרון – מה דינו ודין הבא אחריו לענין נחלה?

ב. איזהו בכור לנחלה ולכהן ואיזהו שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן?

א. אין ידוע מיהו אביו, אם הבעל הראשון של אמו או האחרון – אינו יורש עם יורשי אחד מהם, שהרי הם מדחים אותו מן הירושה בגלל הספק. וכן הבא אחריו אינו נוטל פי שנים עם אחיו, שיכולים אחיו לדחותו ולומר לו שאינו בכור. ואפילו אם יעשו הרשאה ביניהם הבכור ואחיו, אינם זוכים בחלק בכורה כיון שלא הוכרו מלכתחילה. [אבל הוכרו ולבסוף נתערבו – מועילה הרשאתם ליטול פי שנים מ'מה נפשך'].
ע"ע ב"ב קכו.

ב. בכור לנחלה ולכהן; הבא אחר המפלת שפיר מלא מים, דם, גנינים (- גוונים), או המפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים (שלא נאמר בהם 'צירה'). וכן כמין בהמה חיה ועוף – לחכמים ולא לר"מ, כדלעיל). וכן המפלת ליום ארבעים לעיבורה או קודם לכן – שכיון שעדיין לא שלמו ארבעים יום, אין כאן 'צירה', הלכך הבא אחריו הריהו בכור לכל דבר.

ספק אם היה השפיר מרוקם אם לאו – יש אומרים שהבא אחריו בכור לכהן, שמעמידים על חזקת הגוף שלא נתרקמו אבריו (עפ"י מהרי"ק קמג; נוב"ת יו"ד קפת; שאילת יעב"ץ ח"א מט). ויש חולקים, מפני שרוב מפילות מרוקם (חכם צבי קד; חת"ס רצט; שבו"י ח"א פג).

איזהו שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן; יוצא דופן (וילדו לו – כדרך לידה. פטר רחם – ולא יוצא דופן), והבא אחריו (בכור לדבר אחד לא הוי בכור) – שניהם אינם בכור לא לנחלה ולא לכהן. רבי שמעון אומר: היוצא-דופן הוא בכור לנחלה, שלשיטתו יציאת דופן לידה מעלייתא היא, והבא אחריו בכור לכהן – שבכור לד"א הוי בכור. [לדעת רבי טרפון שניהם בכור מספק (ע' לעיל יט)].
יוצא דופן שהיה נפל, הבא אחריו בכור לפדיון לדברי הכל, שכיון שהראשון היה נפל, הרי השני נקרא 'בכור' לכל דבר (עפ"י רעק"א).

דף מח

עג. א. מי שילדה שני זכרים מאדם אחד, ואין ידוע מי מהם הבכור – מה דין פדיונם כשהאב חי וכשמת, וכשמת אחד מהבנים?

ב. מה הדין כאשר אי אפשר ליתן חמש סלעים לכהן אלא פחות?

ג. מהם כללי הספקות המבוארים בסוגיא, לענין פדיון הבן?

א. שני בנים מאב אחד ואין ידוע מי מהם הבכור ומי הפשוט – האב חייב ליתן חמש סלעים לכהן. מת אחד מהם בתוך שלשים ללידתו – אין לכהן כלום, מחמת הספק. מת האב; אם בתוך שלשים מת, להסבר רבי ירמיה נחלקו בדבר רבי מאיר ורבי יהודה; לר"מ חייבים ליתן חמש סלעים כל עוד לא חלקו הנכסים, אבל חלקו – פטורים, שכל אחד מדחהו לכהן מפני הספק. ולרבי יהודה בכל אופן חייבים שכבר נתחייבו הנכסים. ורבא חולק, שכיון שכל אחד מהם יכול לדחות את הכהן, גם הנכסים אינם משועבדים [כשם שאין לתבוע את הערב כשא"א לתבוע את החייב עצמו], הלכך גם אם לא חילקו פטורים.

כתבו מפרשים בדעת הרמב"ם שלפי הלשון הראשונה בגמרא, לר' יהודה חייבים. וכן פסק להלכה. ואילו הטור חולק.

מת האב לאחר שלשים – כבר נשתעבדו הנכסים. הלכך כל עוד לא חלקו הנכסים – ודאי חייבים. חלקו; אזי אם ננקוט שהאחים שחלקו דינם כלקוחות (לפי שאין ברירה, וכדעת שמואל ורבי יוחנן בב"ק ט ולהלן נו ועוד), וגם ננקוט שמלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא – אין האחים חייבים, כיון שמלוה על פה אינה נגבית מלקוחות. ואם האחים שחלקו יורשים הם (כרב, שיש ברירה) ומלוה על פה גובה מן היורשים (כרב פפא ודלא כרב ושמואל בב"ב קעו), או אם נוקטים מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר – גובים מהם, חצי מכל אחד. וכן סובר רבי יהודה.

ולדעת ר' אסי שהאחים שחלקו מחצה יורשים מחצה לקוחות, יש לגבות משום חלק הירושה. ואולם אם ירשו נכסים מצומצמים, שאין במחציתם חמש סלעים – הרי זה תלוי בשאלת 'חצי חמש'; האם חייבים בפדיון כשאין חמש סלעים. ולמסקנא אמרו שבין לר"מ בין לר"י אין חיוב ליתן חצי חמש כלל – חמש ולא חצי חמש (וע"ע אבנ"ו או"ח תפח, כא).

להלכה, אעפ"י שאנו נוקטים בדאורייתא 'אין ברירה', אעפ"כ האחים שחלקו הרי הם ככרעא דאביהם ואינם כלקוחות הלכך נשתעבדו הנכסים לפריעת חוב אביהם, וכדברי ר' יהודה (תו"ט עפ"י הראשונים).

ב. בתחילה סברו לומר ששאלת 'חצי חמש' תלויה במחלוקת רבי מאיר ורבי יהודה, אבל הסיקו שלדברי הכל 'חמש' ולא חצי חמש, הלכך אם אי אפשר לפדות בחמש סלעים – פטור מכל וכל, כאמור. כשנותן חמש, יכול ליתנם לעשרה כהנים בזה אחר זה (עתוס' ורמב"ם – עפ"י להלן נא: ויש סוברים בדעת רש"י שם שאי אפשר – ע' במובא שם).

ג. ספק חיוב בפדיון הבן – פטור מפדיון כל עיקר, שהמוציא מחברו עליו הראיה. (תפס הכהן – נתבאר בב"מ ו). שני בנים לאב אחד, שיש ספק מי מהם הבכור – האב ודאי חייב לפדות. מת אחד מהם – פטור. מת האב – כל אחד מהם פטור לפדות עצמו. (מת לאחר שלשים, או שלא חילקו נכסי הירושה – תלוי בפרטים הנזכרים למעלה).

שני בכורות של אב אחד; גם אם אין ידוע מי אמו של כל אחד – פשוט שהאב חייב ליתן עשרה סלעים לכהן. מת אחד מן הבכורות בתוך שלשים; אם נתן הסלעים לכהן אחד – יחזיר לו חמש סלעים. ואם לשני כהנים – כל אחד מהכהנים יכול לדחותו ולומר שקיבל עבור זה החי.

אם בשעת הנתינה ציין עבור פדיונו של בן מסויים – מוציא מיד אותו כהן שנטל עבור הבן שמת (עפ"י רמב"ם ופוסקים יו"ד שה).

שני בכורות של שני אנשים, שנתערבו – כל אב נותן חמש סלעים. מת אחד הבנים תוך שלשים – אם לכהן אחד נתנו, כותב אחד מהאבות הרשאה לחברו והכהן מחזיר חמש סלעים [אבל בלא הרשאה אינו

חייב להחזיר לאחד מהם אעפ"י שהכסף ודאי אינו שלו. ע' תרומת הכרי רנג בבאור הדבר]. ואם לשני כהנים – כל כהן יכול לדחותם, שאומר: אני מחזיק בפדיון החי (ואפילו אם 'תקפו כהן' מוציאים מידו, כאן שונה, כי ניתן לו מלכתחילה כדון, ובתורת מתנות. עפ"י תוס'; תה"ד שכא. וע"ע יד דוד).

ישנה דעה הסוברת שאין כותבים הרשאה על מטלטלין כלל, ולפיה אפשר להעמיד הדין הנ"ל בקרקע [לדעת האומר פודים בקרקעות], או בכגון שאחד מהאבות בעל חוב לחברו, או שהקנה זכותו במעמד שלשתן.

ועוד יתכן, אם שניהם לפנינו ומצווים לתת לאחר – חייב להחזיר לדברי הכל אף ללא הרשאה (כן צדדו בתוס'. וכן פסק הש"ך יו"ד סוס"י שה).

כשיש ודאי בכור וספק מי הוא אביו – הוא עצמו חייב לפדות עצמו כשיגדיל, והאב פטור.

בכל הנ"ל אין חילוק בסוגי הספקות, כגון ספק נולד זכר תחילה ספק נקבה, ספק בכור ספק שאינו בכור, ספק מת הבכור ספק מת הפשוט. וכן אין חילוק בריבוי האפשרויות כדברי הטשו"ע שה, כח).

יש סוברים שאם יש ריבוי צדדים לחיוב יותר מלפטור – חייב באופנים מסוימים; להרמב"ם (בכורים יא), באופן של שתי נשים, אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה וילדו לשני אנשים שני זכרים ונקבה – זה שאשתו לא ביכרה חייב בפדיון, כי שמא ילדה אשתו זכר בלבד, ואפילו אם ילדה גם נקבה, שמא יצא הזכר ראשון. ולדעת הראב"ד הדין להפך; דוקא אם שתיהן של איש אחד חייב בפדיון, שהרי ודאי יש לאב בן בכור החייב בפדיון, וגם כשדנים על הנשים יש רוב צדדים לחייב בכל אשה, משא"כ בשני אנשים – פטורים, כי על כל אחד יש ספק שמא אין לו בן זכר כלל (ע' בכס"מ ומל"מ; טור סוס"י שה, ב"י דרישה וט"ז).

עד. שני יוסף בן שמעון' שלקחו שדה בשותפות, או שאחד מהם לקח שדה מחברו – האם בעל חוב של אחד מהם (שאינו ידוע מיהו) יכול לגבות מן השדה המשותפת / הלקוחה?

רבי ירמיה אמר לשמוע ממשנתנו שבע"ח גובה משדה משותפת לשני יוסף בן שמעון' שאחד מהם חייב לו ואין ידוע מי הוא. וכיוצא בזה (ללשנא בתרא) אם אחד מהם לקח שדה מחברו לאחר ההלוואה – בע"ח גובה אותה. ורבא חולק וסובר שהואיל ואין יכול לתבוע מכל אחד מהם, כך א"א לו לגבות מהנכסים, שאינם אלא בגדר 'ערב' ואין גובים מהערב תחילה.

הלכה כרבא (עפ"י חו"מ מט, י. והרמב"ם השמיט – ע"ש בתומים. ובקונטרס הספקות ו, טו) באר שלפי מה שאנו נוקטים 'קם דינא', אין מקום כלל לדון לגבות מ'מה נפשך', אף ללא סברת רבא – שהרי כבר נקבע הדין קודם קניית השדה שאין הנושה יוכל לגבות ממנו, ושוב עומד הדין לתמיד).

דף מט

עה. מה הדין במקרים הבאים?

- א. מת הבן תוך שלשים יום ללידתו; לאחר שלשים; ביום השלשים. [כיצד הדין לענין אבלות?].
- ב. מת האב ואין ידוע אם פדה את בנו אם לאו.
- ג. הפודה את בנו תוך שלשים.
- ד. הוא לפדות ובנו לפדות.